

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 28/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till en reform av lagstiftningen om preskription av skulder och offentlig stämning

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 oktober 2002 en proposition med förslag till en reform av lagstiftningen om preskription av skulder och offentlig stämning (RP 187/2002 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marjut Jokela, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Tarja Kröger, arbetsministeriet
- direktör Erkki Kontkanen, Bankföreningen i Finland
- biträdande direktör Outi Haunio-Rudanko, Konsumentverket
- häradsfogde Pekka Louekoski, exekutionsverket vid Helsingfors härad
- ordförande Juhani Toukola, Häradsfogderna i Finland rf
- avdelningschef Leena Linnainmaa, Centralhandelskammaren

- vice verkställande direktör Stig Henriksson, Handels Centralförbund
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland
- chefsjurist Risto Airikkala, Jord- och skogsbruksproducenternas Centralförbund MTK rf
- jurist Arjo Suonperä, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- jurist Hannu Ijäs, Finlands Försäkringsbolags Centralförbund rf
- ordförande Timo Mäki, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- ombudsman Nina Pärssinen, Servicearbetsgivarna rf
- jurist Anne Kiiski och advokaten Juhani Viilo, Skuldrådgivning rf
- första allmänna intressebevakare Outi Kari-Granfors, Åbo stads socialcentral
- ombudsman Heikki Oksanen, Velkaloukku ry.

Dessutom har Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT lämnat ett skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår nya lagar om preskription av skulder och om offentlig stämning. De är allmänna lagar som tillämpas om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lagstiftningen.

Avvikelser från bestämmelserna i lagen om preskription av skulder får inte göras genom avtal till nackdel för gäldenären.

Den allmänna preskriptionstiden förkortas från tio till tre år. Skulden preskriberas efter tre år om inte preskriptionen för det har avbrutits eller gäldenären annars blivit påmind om skulden.

I detta nu börjar preskriptionstiden löpa när den rättsliga grunden till skulden uppstår. Preskriptionstiden för skulden föreslås börja löpa när skulden enligt avtalet förfaller till betalning eller när borgenären annars har möjlighet att kräva betalning av en köpeskilling eller någon annan fordran.

I lagen föreskrivs särskilt om preskriptionstidens början och maximilängd vid ersättningar. Preskriptionstiden för skadestånd som grundar sig på något annat än ett avtalsförhållande börjar löpa då den skadelidande fått kännedom om eller borde ha känt till skadan och den som ansvarar för skadan. Preskriptionen av ett skadestånd eller någon annan ersättning måste avbrytas innan tio år har gått från uppkomsten av den rättsliga grunden till förpliktelsen. Tidsfristen begränsar dock inte den skadelidandes rätt att kräva ersättning för person- eller miljöskador.

Insättningar som en depositionsbank tagit emot och de räntor som betalas på dem preskriberas inte.

Preskriptionen av en skuld avbryts genom icke-rättsliga eller rättsliga åtgärder mellan borgenären och gäldenären. Avsikten med avbrytandet är att säkerställa att gäldenären känner till skulden och att borgenären fortsatt kräver betalning. Från avbrottet börjar en ny lika lång preskriptionstid löpa. Preskriptionstiden är dock fem år efter det att borgenären har fått en dom som vunnit laga kraft eller någon annan utsökningssgrund. Borgenären kan med hjälp av sina avbrott hålla skuldförhållandet i kraft en obegränsad tid.

Trots att en skuld har preskriberats har borgenären kvar sin rätt att få betalning ur sådan egendom som ställts som säkerhet för skulden. Bor-

genären får också använda en preskriberad fordran för kvittning, om förutsättningarna för kvittning fanns redan innan fordran preskriberades eller om parternas fordringar hänför sig till samma rättsförhållande. Preskriptionen hindrar inte heller borgenären från att få betalning ur egendom som gäldenären ställt som säkerhet, om borgenären har pant- eller retentionsrätt i egendomen.

Preskriptionen av en skuld tas till prövning vid domstol och i andra myndighetsförfaranden endast om en part framställer en invändning om saken. Utsökningsmyndigheten får inte verkställa en dom om skulden har preskriberats efter det att domen avkunnades. I regeringens proposition med förslag till ändring av utsökningslagen (RP 216/2001 rd) föreslås bli föreskrivet om en tidsfrist för verkställbarhet vid utsökning. Tidsfristen och preskriptionen av fordringen måste beaktas på tjänstens vägnar.

Om gäldenären frivilligt betalar en preskriberad skuld, är borgenären i allmänhet inte skyldig att återställa betalningen utom när det är fråga om en konsument eller enskild borgensmans prestation.

Lagen om offentlig stämning tillämpas när det med stöd av någon annan lag är möjligt att utfärda offentlig stämning på en gäldenärs okända borgenärer i syfte att utreda gäldenärens skulder. I lagen finns bestämmelser om hur gäldenärens okända borgenärer genom offentlig stämning uppmanas att anmäla sina fordringar. Där föreskrivs närmare om förfarandet vid offentlig stämning och verkningarna av utebliven anmälan. Om borgenären försummar sin anmälningsplikt och gäldenären eller dennes företrädare inte har känt till skulden innan den av domstolen utsatta tiden löpte ut upphör skulden.

I propositionen ingår också en del andra lagförslag där bestämmelserna om preskription föreslås bli samordnad.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Ekonomiutskottet föreslår att lagförslagen god-

känns med nedan redovisade justeringar och att en lag om ändring av lagen om andelslag god-

känns, trots att den inte ingår i regeringens proposition.

Lagstiftningen har som mål att skapa större klarhet i skuldförhållanden och undvika bevisproblem. Risken för preskription av en skuld förpliktar borgenären till aktiva åtgärder gentemot gäldenären i och med att gäldenären måste påminnas om skuldens existens och borgenärens avsikt att fortsätta att driva in sin skuld. Ur gäldenärens synvinkel är det viktigt att skulden drivs in inom en skälig tid för att en anhopning av dröjsmålsräntor skall kunna undvikas. Preskriptionsbestämmelserna bidrar till en viss stabilitet i all ekonomisk verksamhet.

Regeringen har i sin proposition stannat för att inte ta in bestämmelser om slutlig preskription i lagen, trots att slutlig prestation av en penningsskuld övervägdes i beredningsfasen. Borgenären kan förhindra att en skuld preskriberas också efter det att en dom enligt utsökningslagstiftningen inte längre är verkställbar vid utsökning. I utsökningslagstiftningen föreskrivs en tidsfrist för verkställbarheten av en betalningsförpliktelse som ställts för en fysisk person.

Utskottets ståndpunkt är att regeringen bör låta utreda om en bestämmelse om slutlig preskription kunde tas in i lagen när man har fått tillräckligt med erfarenheter av den nya lagstiftningen, utsökningslagstiftningen medräknad. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Detaljmotivering

1. Lag om preskription av skulder

19 §. I paragrafen föreskrivs om preskriptionen för enskilda gäldenärers del när gäldenärerna är flera.

För klarhetens skull har utskottet kompletterat 2 mom. med att gäldenärernas andelar räknas ut på det ursprungliga, avtalade eller utdömda skuldbeloppet och senare räntor och dröjsmålsräntor på det.

Utskottet påpekar ytterligare att gäldenärernas ansvarsandelar bestäms utifrån hurdana

gäldenärernas inbördes ansvarsandelar blir vid slutredovisningen, om deras regressrätter förverkligades till fullt belopp.

16. Lag om ändring av 13 kap. 9 § arbetsavtalslagen

13 kap. 9 §. I paragrafen föreskrivs om preskription av en arbetstagares lönefordran och tiden för väckande av talan beträffande lönefordran.

Enligt förslaget preskriberas en arbetstagares lönefordran och andra fordringar som avses i arbetsavtalslagen fem år från förfallodagen, om inte preskriptionen avbryts före det. Preskriptionstiden för ersättning av en personskada är tio år. Enligt 3 mom. förfaller arbetstagarens rätt till en fordran som grundar sig på arbetsavtalslagen, arbetsavtal och kollektivavtal, om talan inte väcks inom två år från det att anställningsförhållandet upphörde.

Utskottet har kompletterat bestämmelsen i 3 mom. med att arbetstagarens fordran preskriberas på två år i stället för fem år som i 1 mom., om de bestämmelser i ett kollektivavtal som ligger till grund för fordran måste anses som uppenbart tolkningsbara och om det har uppstått meningskiljaktigheter om tillämpningen av bestämmelserna efter det att anställningsförhållandet upphört. I sådana fall anses tiden för väckande av talan alltför kort bl.a. på grund av procedurbestämmelserna. Talan gällande en fordran som grundar sig på en klar och ostridig bestämmelse i ett kollektivavtal skall väckas inom två år från det att anställningsförhållandet upphörde.

20. Lag om ändring av lagen om andelslag

I propositionen finns ett förslag till lag om ändring av lagen om aktiebolag, där det föreskrivs om preskription av vinstutdelning och där hänvisningen till den gamla lagen ersätts med en hänvisning till den nya lagen om offentlig stämning. För enhetlighetens skull har motsvarande komplettering och ändring gjorts i lagen om andelslag, som det inte föreslås ändringar i i propositionen.

8 kap. 6 §. Denna paragraf om beslut om utdelning av överskott har kompletterats med ett nytt 3 mom. om att utdelat överskott preskriberas fem år från förfallodagen.

19 kap. 10 §. Hänvisningen till förordningen om preskription som skall upphävas har ändrats till en hänvisning till den nya lagen om offentlig stämning.

Ikraftträdelsebestämmelsen. Lagen avses träda i kraft samtidigt med den nya preskriptionslagen och lagen om offentlig stämning. Den nya preskriptionsbestämmelsen i lagen tillämpas på delat överskott som det fattats beslut om efter det att den nya preskriptionsbestämmelsen har trätt i kraft.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomikutskottet

att det 2—15 och 17—19 lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det 1 och 16 lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag)

att ett nytt 20 lagförslag godkänns (Utskottets nya lagförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om preskription av skulder

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Allmänna bestämmelser

1—3 §
(Som i RP)

Preskriptionstiden och dess början

4—9 §
(Som i RP)

Avbrytande av preskription

10—13 §
(Som i RP)

Verkningarna av preskription

14—18 §
(Som i RP)

Preskription när det finns flera gäldenärer

19 §

Preskriptionen för enskilda gäldenärs del

(1 mom. som i RP)

Om gäldenärerna har solidariskt ansvar för samma skuld och skulden preskriberas för någon gäldenärs del, svarar var och en av de återstående gäldenärerna endast för betalning av sin egen andel av skulden. *Andelarna räknas ut på det belopp som gäldenärerna ursprungligen för-*

bundit sig att betala eller som de förordnats att betala. Andelarna bestäms enligt gäldenärernas huvudtal, om inte något annat har avtalats eller bestämts om ansvarsfördelningen.
(3 mom. som i RP)

20 §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelser

21 §
(Som i RP)

16.

Lag

om ändring av 13 kap. 9 § arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetsavtalslagen av den 26 januari 2001 (55/2001) 13 kap. 9 § som följer:

13 kap.

Särskilda bestämmelser

9 §

Preskription och tid för väckande av talan

(1 och 2 mom. som i RP)

När ett anställningsförhållande har upphört
förfaller rätten till en i 1 mom. avsedd fordran,

om talan inte väcks inom två år från det att anställningsförhållandet upphörde. *Om de bestämmelser i ett kollektivavtal som ligger till grund för arbetstagarens fordran dock måste anses som uppenbart tolkningsbara, preskriberas fordran på det sätt som föreskrivs i 1 mom.*

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

20.

Lag

om ändring av lagen om andelslag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 19 kap. 10 § 1 mom. i lagen den 28 december 2001 om andelslag (1488/2001) och
fogas till 8 kap. 6 § ett nytt 3 mom. som följer:

8 kap.

Medelsanvändningen, reservfond, överkursfond och uppskrivningsfond

6 §

Beslut om utdelning av överskott

— — — — —
En medlems rätt till utdelat överskott preskriberas fem år från den förfallodag som nämns i andelsstämmans beslut.

19 kap.

Likvidation, upplösning, avregistrering, sanering och konkurs

10 §

Offentlig stämning på borgenärerna

Likvidatorerna skall söka offentlig stämning på andelslagets borgenärer. I fråga om offentlig stämning gäller bestämmelserna i *lagen om offentlig stämning* (/) om inte annat följer av 2 mom.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lags 8 kap. 6 § 3 mom. tillämpas på delad utdelning som det fattats beslut om efter det att denna lag trätt i kraft.

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen ger akt på om tidsfristen för utsökningsgrunden utan samtidiga föreskrifter om slutlig preskription av skulden leder till otillbörliga förfaranden eller oskäliga

situationer i skuldförhållanden och att den därefter bedömer om det finns skäl att lagstifta om slutlig preskription av en skuld samt att den lämnar en utredning och vid behov ett lagförslag under nästa valperiod.

Helsingfors den 5 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Leena Luhtanen /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Satu Hassi /gröna
Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vänst
Reijo Kallio /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd
Pekka Kuosmanen /saml

Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Antti Rantakangas /cent
Ola Rosendahl /sv
Mauri Salo /cent
Juhani Sjöblom /saml
ers. Jouni Lehtimäki /saml
Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.